2026 nr. 9 13. febrúar
Lög um sýslumann

Taka gildi 1. janúar 2027 nema brbákv. I og II sem tóku gildi 19. febrúar 2026.
Ef í lögum þessum er getið um ráðherra eða ráðuneyti án þess að málefnasvið sé tilgreint sérstaklega eða til þess vísað, er átt við **dómsmálaráðherra** eða **dómsmálaráðuneyti** sem fer með lög þessi.

■ **1. gr.** *Embætti sýslumanns.*

□ Sýslumaður fer með framkvæmdarvald og stjórnsýslu ríkisins eftir því sem lög og reglugerðir eða önnur stjórnvaldsfyrirmæli kveða á um. Með samþykki ráðherra getur sýslumaður annast framkvæmd verkefna fyrir aðrar ríkisstofnanir eða stjórnvöld með sérstökum samningi, enda standi ákvæði laga því ekki í vegi. Embætti sýslumanns heyrir undir ráðherra.

□ Sýslumaður fer með stjórn embættisins, gætir þess að það starfi í samræmi við lög og önnur stjórnvaldsfyrirmæli, mótar stefnu í störfum þess og ber ábyrgð á fjárhagslegum rekstri. Sýslumaður ræður starfslið við embætti sitt.

□ Landið er eitt umdæmi og skal starfsemi sýslumanns fara fram um land allt. Sýslumanni ber að tryggja að hið minnsta 65% stöðugilda embættisins séu hverju sinni á landsbyggðinni. Ráðherra setur í reglugerð, að höfðu samráði við sýslumann og Samband íslenskra sveitarfélaga, með hliðsjón af fyrirkomulagi annarrar opinberrar þjónustu, nánari ákvæði um skipulag embættisins, þ.m.t. staðsetningu starfsstöðva og þjónustuframboð, með það að markmiði m.a. að fjölga störfum á landsbyggðinni og stuðla að jöfnu aðgengi að opinberri þjónustu.

■ **2. gr.** *Hlutverk sýslumanns.*

□ Sýslumaður hefur m.a. eftirfarandi hlutverk:

a. stuðla að jöfnu aðgengi að þjónustu óháð búsetu þannig að skipulag þjónustunnar taki mið af þörfum íbúa fyrir staðbundna þjónustu,

b. stuðla að auknu framboði stafrænnar þjónustu og samskipta í málefnum sem varða starfssvið hans með það að markmiði að tryggja aðgengi íbúa að opinberri þjónustu á einfaldan, skilvirkan og öruggan hátt,

c. leiðbeina þeim sem leita til embættisins um þjónustu annarra ríkisstofnana eftir því sem þörf krefur,

d. vinna að framþróun og eflingu embættisins innan stjórnkerfis hins opinbera,

e. standa vörð um starfsemi sýslumanns á landsbyggðinni, m.a. með það að markmiði að fjölga verkefnum og störfum,

f. fara með innheimtu opinberra gjalda að því leyti sem hún er ekki falin öðrum,

g. vera ráðherra til ráðgjafar á starfssviði sínu, koma á framfæri tillögum um úrbætur á löggjöf og öðrum stjórnvaldsfyrirmælum sem um starfsemi hans gilda og aðstoða við stefnumótun og ákvarðanatöku,

h. eiga samráð m.a. við Samband íslenskra sveitarfélaga um skipulag opinberrar þjónustu og önnur stjórnvöld um samhæfingu opinberrar þjónustu um land allt.

■ **3. gr.** *Hæfisskilyrði.*

□ Ráðherra skipar sýslumann til fimm ára í senn. Hann skal auk almennra hæfisskilyrða til þess að hljóta skipun í embætti á vegum ríkisins hafa reynslu af rekstri ásamt því að fullnægja eftirtöldum skilyrðum:

a. hefur íslenskan ríkisborgararétt,

b. er svo á sig kominn andlega og líkamlega að hann geti gegnt embættinu,

c. er lögráða og hefur aldrei misst forræði á búi sínu,

d. hefur hvorki hlotið fangelsisdóm fyrir refsiverðan verknað sem framinn var eftir að hann varð fullra 18 ára né sýnt af sér háttsemi sem getur rýrt það traust sem viðkomandi verður almennt að njóta,

e. hefur háskólamenntun og reynslu af stjórnun sem nýtist í starfi.

□ Löglærðir fulltrúar sýslumanns skulu fullnægja skilyrðum a–d-liðar 1. mgr. auk þess að hafa lokið embættisprófi eða grunnnámi ásamt meistaraprófi í lögum.

■ **4. gr.** *Þjónustugjöld samkvæmt gjaldskrá.*

□ Sýslumanni er heimilt að innheimta þjónustugjöld samkvæmt gjaldskrá fyrir:

a. tengingu við starfs- og upplýsingakerfi,

b. aðgang að upplýsingum úr starfs- og upplýsingakerfi,

c. vottorð, uppflettingar og sérvinnslu úr starfs- og upplýsingakerfi,

d. upplýsingar úr öðrum skrám sem sýslumannsembættið heldur hverju sinni.

□ Ef óskað er eftir þjónustu sýslumanns utan hefðbundins vinnutíma og/eða starfsstöðva og ekki er kveðið á um í lögum að sýslumanni sé skylt að sinna slíkum verkum á þeim tíma eða stað er sýslumanni heimilt að verða við beiðninni, enda sé greitt fyrir slíka þjónustu á grundvelli tímagjalds, að viðbættu akstursgjaldi, samkvæmt gjaldskrá.

□ Fjárhæð gjalda tekur mið af kostnaði sem almennt hlýst af þjónustu og framkvæmd einstakra verkefna og skal aldrei vera hærri en sá kostnaður.

□ Þjónustugjöld samkvæmt þessari grein renna óskipt til embættis sýslumanns.

□ Gjaldskráin skal sett af ráðherra og birt í B-deild Stjórnartíðinda.

■ **5. gr.** *Reglugerðarheimild.*

□ Ráðherra ber að setja í reglugerð, að höfðu samráði við sýslumann og Samband íslenskra sveitarfélaga, nánari ákvæði um skipan mála samkvæmt lögum þessum, þar á meðal um:

a. skipulag embættisins, þ.m.t. staðsetningu starfsstöðva og þjónustuframboð, með það að markmiði m.a. að fjölga störfum á landsbyggðinni og stuðla að jöfnu aðgengi að opinberri þjónustu,

b. starfs- og upplýsingakerfi sýslumanns,

c. einkennisfatnað og skilríki sýslumanns, stjórnenda og löglærðra fulltrúa.

■ **6. gr.** *Gildistaka.*

□ Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 2027. Við gildistöku laga þessara skulu embætti sýslumanna samkvæmt lögum um framkvæmdarvald og stjórnsýslu ríkisins í héraði, nr. 50/2014, lögð niður og tekur sýslumaður skv. 1. gr. þessara laga við hlutverki, verkefnum, réttindum og skyldum, eignum og skuldbindingum þeirra. Frá sama tíma falla úr gildi lög um framkvæmdarvald og stjórnsýslu ríkisins í héraði, nr. 50/2014.

□ Þrátt fyrir ákvæði 1. mgr. öðlast ákvæði til bráðabirgða I og II þegar gildi.

Ákvæði til bráðabirgða.

■ **I.**

□ Frá samþykkt laga þessara og fram til 1. janúar 2027 er ráðherra heimilt að undirbúa stofnun nýs sýslumannsembættis með setningu reglugerðar um skipulag embættisins. Við gerð þeirrar reglugerðar þarf ekki að gæta að ákvæðum 2. gr. laga um framkvæmdarvald og stjórnsýslu ríkisins í héraði,

nr. 50/2014. Þegar lög þessi öðlast gildi skal sú reglugerð sem hér er kveðið á um eiga stoð í 3. mgr. 1. gr. og 5. gr. laga þessara.

□ Þrátt fyrir ákvæði 6. gr. er ráðherra heimilt að auglýsa og skipa sýslumann nýs embættis fyrir 1. janúar 2027 í samræmi við ákvæði 3. gr. Hlutverk sýslumanns er að undirbúa gildistöku laga þessara í samráði við ráðherra.

□ Ráðherra skal við samþykkt laga þessara skipa sex manna nefnd sem verður sýslumanni til ráðgjafar við stofnun nýs sýslumannsembættis og flutning starfsfólks til þess. Ráðherra skipar formann nefndarinnar án tilnefningar. Þrír starfsmenn sýslumannsembættanna, tveir frá landsbyggðarembættum og sá þriðji frá embættinu á höfuðborgarsvæðinu, skulu tilnefndir af sýslumönnum. Einn nefndarmanna skal tilnefndur af Sameyki stéttarfélagi í almannaþjónustu og einn af Stéttarfélagi lögfræðinga.

□ Ráðherra skipar við samþykkt laga þessara sex manna verkefnisstjórn sem er ætlað að vinna með sýslumanni að mótun skipulags nýs sýslumannsembættis og skila ráðherra tillögu að reglugerð í samræmi við ákvæði 5. gr. Tillögur verkefnisstjórnar skulu þar á meðal fjalla um staðsetningar og þjónustuframboð starfsstöðva, stjórnskipulag embættisins, úrbætur á löggjöf og öðrum stjórnvaldsfyrirmælum sem gilda um starfsemina, úrbætur á stafrænni þjónustu og annað sem er til þess fallið að stuðla að framþróun og eflingu embættisins innan stjórnkerfis hins opinbera. Ráðherra skipar formann verkefnisstjórnar án tilnefningar. Þrír starfsmenn sýslumannsembættanna, tveir frá landsbyggðarembættum og sá þriðji frá embættinu á höfuðborgarsvæðinu, skulu tilnefndir af sýslumönnum. Einn nefndarmanna skal tilnefndur af Sambandi íslenskra sveitarfélaga og einn af Stafrænu Íslandi.

■ **II.**

□ Starfsfólk sýslumannsembætta sem er í starfi þegar lög þessi öðlast gildi 1. janúar 2027 verður starfsfólk hjá hinu nýja embætti sýslumanns. Starfsfólk kann þó í einhverjum tilvikum að þurfa að hlíta breytingum á starfi vegna skipulagsbreytinga í tengslum við stofnun nýs embættis og með hliðsjón af nýju skipuriti. Um rétt starfsfólks til starfa hjá embætti sýslumanns fer eftir ákvæðum laga um réttindi og skyldur starfsmanna ríkisins, nr. 70/1996. Ákvæði um auglýsingaskyldu í 7. gr. laga nr. 70/1996 gilda ekki við ráðstöfun starfa samkvæmt þessu ákvæði.

□ Embætti sýslumanna verða lögð niður frá og með 1. janúar 2027. Ráðherra er þó heimilt að taka ákvörðun um að flytja sýslumann embættis sem lagt verður niður í embætti nýs sýslumanns skv. 36. gr. laga nr. 70/1996.

■ **III.**

□ Árangur af markmiðum laga þessara skal metinn innan þriggja ára frá gildistöku laganna og skal ráðherra skila Alþingi skriflegri skýrslu um árangurinn eigi síðar en á vorþingi árið 2030.